

VẬN DỤNG TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH TRONG XÂY DỰNG VÀ PHÁT TRIỂN VĂN HÓA Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH THỜI KỲ ĐỔI MỚI

PHẠM VĂN XÂY*

Tóm tắt: Việt Nam là quốc gia có nền văn hóa lâu đời với lịch sử hàng nghìn năm văn hiến, là nơi sinh ra nhiều danh nhân văn hóa. Trong các danh nhân ấy, Chủ tịch Hồ Chí Minh là nhà tư tưởng, nhà văn hóa vĩ đại của Việt Nam trong thời đại ngày nay. Tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa chính là sự nhất quán giữa quan điểm và hành động. Người đã cụ thể hóa ý tưởng chiến lược văn hóa mà mình ấp ủ trên một chương trình hành động cho mỗi tập thể, cho mỗi cá nhân đối với đất nước. Bài viết đề cập đến quan điểm của Đảng ta về xây dựng nền văn hóa Việt Nam trong tình hình mới. Đồng thời, cũng nêu thực trạng vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển văn hóa ở TP.HCM thời kỳ đổi mới (từ 1986 - nay).

Từ khóa: vận dụng, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm, phát triển văn hóa, thời kỳ đổi mới.

Abstract: Vietnam is a nation with a long-standing culture and thousands of years of literary tradition, the birthplace of many cultural figures. Among these figures, President Ho Chi Minh is a great thinker and cultural figure of Vietnam in the modern era. Ho Chi Minh's ideology on culture is the consistency between viewpoint and action. He concretized the strategic cultural ideas he cherished into a program of action for each collective and each individual towards the country. This article discusses our Party's viewpoints on building Vietnamese culture in the new situation. Simultaneously, it also presents the current situation of researching and applying Ho Chi Minh's ideology in building and developing culture in Ho Chi Minh City during the Doi Moi period (from 1986 to the present).

Keywords: application, Ho Chi Minh's ideology, viewpoint, cultural development, renovation period.

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa

Chủ tịch Hồ Chí Minh là Danh nhân văn hóa thế giới, có tầm ảnh hưởng sâu sắc không chỉ đối với sự phát triển của văn hóa dân tộc mà còn đối với sự phát triển của nền văn hóa thế giới. Trong kho tàng tư tưởng của Người, hệ thống quan điểm về văn hóa là viên ngọc sáng lấp lánh, có vị trí quan trọng hàm chứa những giá trị to lớn đối với sự phát triển văn hóa, con người và nâng cao tầm vóc của nền văn hóa Việt Nam. Theo Người, nền văn hóa Việt Nam là nền văn hóa bắt nguồn từ truyền thống văn hóa dân tộc, thể hiện tâm hồn, cốt cách, bản sắc của con người Việt Nam. Đó là truyền thống yêu nước thương nòi, tinh thần đoàn kết, cố kết cộng đồng; tinh thần nhân ái khoan dung, trọng nghĩa tình, đạo lý; đức tính cần cù, sáng tạo trong lao động sản xuất; tinh thần dũng cảm, kiên cường bất khuất, mưu trí, gan dạ, dũng cảm trong chống giặc ngoại xâm của con người Việt Nam.

Người coi “Văn hóa, nghệ thuật cũng như mọi hoạt động khác, không thể đứng ngoài, mà phải ở trong kinh tế và chính trị” (1), phải làm cho văn hóa thấm sâu trong tâm lý quốc dân, sửa đổi được những thói hư, tham nhũng, lười biếng, xa xỉ... văn hóa phải phục vụ cuộc sống, đáp ứng nhu cầu tinh thần và vật chất của nhân dân và là nền tảng để xã hội phát triển bền vững. Nghiên cứu tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa cho thấy, những luận điểm của Người là sự sáng tạo, khoa học, là sự vận dụng sáng tạo lý luận về văn hóa của chủ nghĩa Mác - Lênin vào thực tiễn Việt Nam.

2. Quan điểm của Đảng ta về xây dựng nền văn hóa Việt Nam trong tình hình mới

Tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về văn hóa đặt nền móng cho quan điểm hiện nay của Đảng ta: “Văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội vừa là mục tiêu, vừa là sức mạnh nội sinh, động lực quan trọng để phát triển đất nước, xác định phát triển văn

hóa đồng bộ, hài hòa với tăng trưởng kinh tế và tiến bộ xã hội là một định hướng căn bản của quá trình xây dựng chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam, thể hiện tính ưu việt của chế độ ta” (2). Vận dụng và phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển văn hóa, Đảng ta đã đề ra nhiều định hướng và quan điểm chỉ đạo về xây dựng nền văn hóa Việt Nam. Cương lĩnh của Đảng năm 1930 đã đề cập đến vấn đề phải phát triển văn hóa dân tộc; “Đề cương về văn hóa Việt Nam” năm 1943 cho rằng: Văn hóa là một trong ba mặt trận (chính trị, kinh tế, văn hóa) và chủ trương phát triển văn hóa theo hướng “Dân tộc - Khoa học - Đại chúng”; Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ III của Đảng năm 1960 đã xác định mục tiêu vào việc xây dựng một nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, thiết thực, phục vụ sự nghiệp cách mạng, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân; Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 4 khóa VII; Nghị quyết Hội nghị Trung ương lần thứ 5 khóa VIII xác định xây dựng và phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc.

Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội năm 1991 (bổ sung, phát triển năm 2011) xác định: “Xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, phát triển toàn diện, thống nhất trong đa dạng, thấm nhuần tinh thần nhân văn, dân chủ, tiến bộ; làm cho văn hóa gắn kết chặt chẽ và thấm sâu vào toàn bộ đời sống xã hội, trở thành nền tảng tinh thần vững chắc, sức mạnh nội sinh quan trọng của phát triển” (3). Nghị quyết số 33-NQ/TW ngày 9-6-2014 về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam, đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước, Đảng ta đã xác định một số nhiệm vụ mới là xây dựng văn hóa trong chính trị và kinh tế, phát triển các ngành công nghiệp văn hóa và hoàn thiện thị trường văn hóa.

Tại Đại hội Đảng lần thứ XII, Đảng ta đã đưa ra quan điểm: “hình thành những giá trị mới về con người với các phẩm chất về trách nhiệm xã hội, ý thức công dân, dân chủ, chủ động, sáng tạo, khát vọng vươn lên” (4). Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng ta cũng đưa ra quan điểm chỉ đạo xuyên suốt: “Khơi dậy mạnh mẽ tinh thần yêu nước, ý chí tự cường dân tộc và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc; phát huy dân chủ xã hội chủ nghĩa, sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị và của nền văn hóa, con người Việt Nam...” (5), Đây là những quan điểm xuyên suốt, có tính kế thừa và có nhiều điểm mới về phát triển văn hóa.

Như vậy, những tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về văn hóa là cơ sở, nền tảng cho Đảng ta xây dựng đường lối phát triển nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc trong giai đoạn hiện nay. Đồng thời, chủ động, tích cực hội nhập quốc tế về văn hóa, xây dựng Việt Nam thành địa chỉ hấp dẫn về giao lưu văn hóa quốc tế; tiếp thu có chọn lọc tinh hoa văn hóa nhân loại, kiên quyết loại bỏ những sản phẩm phản văn hóa độc hại từ bên ngoài để xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc, trở thành nền tảng tinh thần của xã hội, là sức mạnh góp phần phát triển bền vững đất nước.

3. Thực trạng nghiên cứu, vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển văn hóa ở TP.HCM thời kỳ đổi mới

Từ khi đổi mới tới nay (từ 1986 đến nay), Đảng bộ, chính quyền và Nhân dân TP. HCM đã nỗ lực phấn đấu đạt được nhiều thành tựu rất quan trọng trên các lĩnh vực, là địa phương có nhiều nguồn lực, tài nguyên văn hóa, bao gồm cả điều kiện về tự nhiên, địa lý, con người và nhất là hệ thống các giá trị văn hóa được tiếp nối trong suốt dòng chảy phát triển của lịch sử nơi này.

Những thành tựu đạt được

Sau 50 năm ngày giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước và 39 năm đổi mới, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam, TP. HCM giữ vai trò, vị trí đặc biệt quan trọng và đạt được những thành tựu to lớn, toàn diện trên tất cả các lĩnh vực, ngày càng khẳng định vai trò là đô thị đặc biệt, một trung tâm lớn về kinh tế, văn hóa, giáo dục - đào tạo, khoa học - công nghệ của cả nước, đầu mối giao lưu và hội nhập quốc tế, là đầu tàu có sức thu hút và sức lan tỏa lớn của vùng kinh tế trọng điểm phía Nam, có vị trí chính trị, kinh tế, xã hội quan trọng của cả nước. Vượt qua nhiều khó khăn của những năm đầu đổi mới, trong những năm qua Đảng bộ và Nhân dân thành phố đã giữ vững thành quả cách mạng, ổn định chính trị, xã hội, khôi phục và phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội; đồng thời, luôn xem trọng nhiệm vụ xây dựng, phát triển văn hóa, xác định rõ phát triển kinh tế là nhiệm vụ trung tâm, xây dựng Đảng là then chốt, xây dựng văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội. Từ đó, tập trung lãnh đạo, chỉ đạo các cấp ủy đảng triển khai thực hiện các nhiệm vụ xây dựng, phát triển văn hóa - xã hội và đã đạt được những thành tựu to lớn, quan trọng. Đồng thời, đóng góp nhiều kinh nghiệm quý báu cho cả nước trong xây dựng và phát triển văn hóa, con người, đáp ứng nhu cầu phát triển bền vững, tạo

động lực tiếp tục xây dựng TP.HCM có chất lượng sống tốt, văn minh, hiện đại, nghĩa tình. Cụ thể:

Về tăng trưởng kinh tế, từ sau đổi mới, các hoạt động kinh tế, xã hội của TP.HCM đều nhằm mục tiêu hướng đến xây dựng thành phố văn minh, hiện đại, đó là giá trị văn hóa cốt lõi, là mục tiêu hướng đến của toàn hệ thống chính trị. Giai đoạn đầu đổi mới (1986-1995) cùng với cả nước, TP.HCM bước vào công cuộc đổi mới, hội nhập kinh tế quốc tế với rất nhiều khó khăn, thách thức. Tuy nhiên, lãnh đạo thành phố đã đưa ra nhiều quyết sách quan trọng từng bước tháo gỡ khó khăn đưa TP.HCM vươn lên đạt tốc độ tăng trưởng kinh tế khá cao, bình quân 2 con số (1996-2000: 10,11%; 2001-2005: 11% và 2006-2010: 11,18%/ năm, so với năm 1994).

Năm 2021, do ảnh hưởng nặng nề từ đại dịch COVID-19, tốc độ tăng trưởng kinh tế TP.HCM đã giảm sâu -6,78%; nhưng năm 2022, kinh tế thành phố đã phục hồi nhanh chóng với tốc độ tăng trưởng đạt 9,03% vượt xa kế hoạch đề ra 6-6,5%. Thu ngân sách đạt 122% dự toán, tăng 23,6% so với cùng kỳ năm 2021 và đóng góp khoảng 26,5% tổng thu ngân sách của cả nước. Đến năm 2023, tổng sản phẩm GRDP ước đạt 1.621.191 tỷ đồng (theo giá hiện hành), trong đó GRDP tính theo giá so sánh năm 2010 đạt 1.099.072 tỷ đồng, tăng 5,81% so với năm 2022. Năm 2024, tình hình kinh tế TP.HCM tiếp tục phục hồi, tăng trưởng đạt hơn 508.000 tỷ đồng, bằng 105,3% dự toán được giao, tăng hơn 13,3% so với năm 2023. Bước sang năm 2025, TP.HCM tập trung hoàn thành các mục tiêu và nhiệm vụ trọng tâm với kết quả cao nhất, trong đó phấn đấu đạt tốc độ tăng trưởng GRDP trên 10% và phấn đấu trở trở thành đô thị thông minh, thành phố dịch vụ, công nghiệp theo hướng hiện đại, giữ vững vai trò đầu tàu kinh tế, động lực tăng trưởng của cả nước (6).

Chất lượng công tác quy hoạch và quản lý quy hoạch, đầu tư kết cấu hạ tầng kinh tế, xã hội; thành phố đã tập trung các nguồn lực phát triển đô thị bền vững theo hướng công nghiệp hóa, hiện đại hóa luôn gắn với phát triển văn hóa, quy hoạch, quản lý quy hoạch, xây dựng kết cấu hạ tầng đồng bộ, phát triển đô thị thông minh, đô thị xanh, các khu công nghiệp, khu chế xuất, quy hoạch phát triển hệ thống hạ tầng giao thông, hình thành các trục xuyên tâm, trục Bắc - Nam, đường vành đai, các tuyến metro và đường trên cao đã làm cho diện mạo đô thị có nhiều thay đổi, phát triển vượt bậc. Các khu đô thị mới như khu đô thị Phú Mỹ Hưng, khu đô thị mới Thủ Thiêm, khu đô thị Tây Bắc... được đầu

tư xây dựng, phát triển hiện đại, hài hòa trở thành những đô thị kiểu mẫu.

Về xây dựng, phát triển văn hóa, xã hội, giáo dục - đào tạo, nghiên cứu, ứng dụng khoa học - công nghệ đã có bước tiến tích cực. Những năm qua, đời sống kinh tế, văn hóa của nhân dân không ngừng được cải thiện, an sinh xã hội luôn được đảm bảo, thu nhập từng bước được nâng lên. Đảng bộ và Nhân dân thành phố luôn chăm lo cải thiện đời sống văn hóa cho nhân dân, nhất là người nghèo, người có công với cách mạng. Đến cuối năm 2014, số hộ nghèo có thu nhập từ 16 triệu đồng/ người/ năm trở xuống theo chuẩn nghèo của thành phố chỉ còn khoảng 1,3% (7). Công tác chăm sóc sức khỏe được quan tâm. Chương trình xây dựng nông thôn mới đạt được kết quả cao. Các phong trào xóa đói, giảm nghèo, đền ơn đáp nghĩa, phụng dưỡng Mẹ Việt Nam Anh hùng, xây dựng nhà tình nghĩa, chương trình bảo trợ bệnh nhân nghèo; chăm lo cho người lao động... mang lại kết quả thiết thực, có ý nghĩa nhân văn sâu sắc.

Hệ thống thiết chế văn hóa được củng cố, phát huy góp phần đáp ứng nhu cầu văn hóa tinh thần của nhân dân và phục vụ nhu cầu tham quan, thưởng lãm, tìm hiểu của du khách trong và ngoài nước. Công tác sưu tầm, tổ chức triển lãm ngày càng đi vào chiều sâu; các phong trào văn hóa văn nghệ, thể dục thể thao phát triển rộng khắp với nhiều hình thức hoạt động phong phú, sáng tạo; công tác xã hội hóa các hoạt động văn hóa được sự tiếp sức từ nhiều nguồn lực xã hội; hệ thống trung tâm văn hóa, thể dục, thể thao ở các quận, huyện... được đầu tư đã đáp ứng cơ bản nhu cầu văn hóa văn nghệ, tập luyện, rèn luyện thể chất của đại bộ phận người dân và thanh thiếu niên thành phố. Điều đó cho thấy, các thiết chế văn hóa đã phát huy tác dụng, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ chính trị, phục vụ đa dạng nhu cầu sinh hoạt văn hóa, vui chơi giải trí cho nhân dân, góp phần xây dựng đời sống văn hóa ở cơ sở thêm phong phú.

Công tác xây dựng môi trường văn hóa đạt kết quả quan trọng, đời sống văn hóa ở cơ sở được cải thiện, nâng cao. Các phong trào thi đua yêu nước với sự hưởng ứng tích cực của các tầng lớp nhân dân đem lại hiệu quả thiết thực; xuất hiện ngày càng nhiều tấm gương tiêu biểu học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh. Xây dựng và nhân rộng các mô hình văn hóa sáng tạo, gia đình văn hóa, gia đình hạnh phúc, có nếp sống đẹp, ông bà, cha mẹ mẫu mực, con cháu hiếu thảo, vợ chồng hòa thuận, anh chị em đoàn kết, thương yêu nhau,

xây dựng gia đình ấm no, văn minh, hạnh phúc tạo nên môi trường văn hóa lành mạnh, sinh động trong đời sống nhân dân, góp phần giữ vững ổn định an ninh chính trị, phát triển kinh tế - văn hóa - xã hội.

Hoạt động văn hóa, lễ hội diễn ra phong phú, đa dạng, nhiều chương trình nghệ thuật quy mô, chất lượng được đầu tư dàn dựng thu hút sự quan tâm của công chúng trong nước và du khách quốc tế như: Giỗ Tổ Hùng Vương, Hội Sách thành phố, Đường hoa - Đường sách Nguyễn Huệ, Hội Hoa xuân Tao Đàn, Lễ hội Áo dài, Lễ hội Nghinh Ông Cần Giờ, Lễ hội Nguyên tiêu Quận 5, Lễ hội âm nhạc quốc tế “Hozo”... Các hoạt động này vừa góp phần quảng bá, gìn giữ, phát huy các giá trị văn hóa dân tộc, vừa góp phần định hướng nâng cao thị hiếu thẩm mỹ cho công chúng, trở thành nếp sinh hoạt văn hóa đặc trưng của người dân TP.HCM. Nhiều di sản văn hóa vật thể, phi vật thể được bảo tồn và phát huy; phong tục tập quán của đồng bào các dân tộc được nghiên cứu, sưu tầm phục vụ công tác bảo tồn hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo và sinh hoạt văn hóa tâm linh của nhân dân được tôn trọng.

Công tác quản lý nhà nước trên lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật được thực hiện theo đúng chủ trương, quan điểm của Đảng, pháp luật của nhà nước; công tác bồi dưỡng nâng cao trình độ chính trị, chuyên môn, nghiệp vụ cho cán bộ văn hóa luôn được quan tâm. Công tác thanh tra, kiểm tra, thẩm định, duyệt cấp phép các hoạt động văn hóa ngày càng đi vào nề nếp; hoạt động văn hóa được duy trì thường xuyên, kết hợp giữa “xây” và “chống”. Các cơ quan, đơn vị, doanh nghiệp xây dựng văn hóa công sở theo các tiêu chí văn minh - sạch đẹp - an toàn, kết hợp với đẩy mạnh việc học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh; tăng cường cải cách hành chính, xây dựng tác phong làm việc công nghiệp, văn minh, lấy hiệu quả phục vụ nhân dân để đánh giá chất lượng cán bộ, qua đó đã giảm hẳn tình trạng nhũng nhiễu, gây phiền hà cho dân.

Công tác giáo dục - đào tạo có nhiều tiến bộ, thành phố là địa phương đi đầu trong cả nước về phổ cập giáo dục, đã hoàn thành mục tiêu phổ cập giáo dục bậc trung học. Hoạt động xã hội hóa giáo dục và xây dựng xã hội học tập mang lại nhiều kết quả tích cực; khoa học - công nghệ trở thành mũi nhọn trong chính sách phát triển văn hóa của thành phố. Công tác đào tạo và phát triển các môn nghệ thuật truyền thống mang đặc thù vùng đất Nam Bộ như: cải lương, tuồng cổ, đờn ca tài tử được duy trì và phát triển, đặc biệt là học sinh, sinh viên học các

bộ môn nghệ thuật truyền thống được miễn giảm học phí. Chú trọng công tác tuyên truyền, phổ biến giáo dục pháp luật cho nhân dân trong học đường góp phần xây dựng môi trường văn hóa học đường lành mạnh.

Về phát triển công nghiệp văn hóa, thành phố quan tâm đầu tư, xây dựng ngành công nghiệp giải trí hiện đại mang tính đỉnh cao, phát triển ngành công nghiệp văn hóa có trọng tâm, trọng điểm, có lộ trình, tạo điều kiện thuận lợi thu hút tối đa nguồn lực từ các doanh nghiệp và xã hội để phát triển các ngành công nghiệp văn hóa, đóng góp tích cực vào sự phát triển kinh tế, đồng thời phát huy giá trị văn hóa trong quá trình phát triển, hội nhập của đất nước.

Nhìn lại những thành tựu trên lĩnh vực xây dựng và phát triển văn hóa ở TP.HCM thời kỳ đổi mới, chúng ta có quyền tự hào về di sản tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh đã để lại, về sự lãnh đạo của Đảng và sự vận dụng sáng tạo tư tưởng của Người trong xây dựng và phát triển văn hóa. Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu mà TP.HCM đã đạt được, chúng ta cũng cần chỉ ra những hạn chế, tồn tại trong quá trình thực hiện, tìm ra nguyên nhân và cách khắc phục để văn hóa thực sự là nền tảng tinh thần của xã hội và “sẽ có bước chuyển biến, tiến bộ mới, mạnh mẽ hơn nữa, hiệu quả cao hơn nữa, ghi một dấu mốc mới trên con đường chấn hưng, phát triển nền văn hóa Việt Nam trong thời kỳ mới” như lời của cố Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã khẳng định trong phát biểu chỉ đạo tại Hội nghị Văn hóa toàn quốc tổ chức ngày 24-11-2021.

Một số hạn chế, tồn tại

Công tác tổng kết thực tiễn, nghiên cứu lý luận chưa ngang tầm với nhu cầu phát triển. Nhận thức một số vấn đề còn chưa có nghiên cứu sâu sắc dẫn đến sự không thống nhất trong hoạch định các chủ trương, chính sách; vẫn có cấp ủy đảng còn chưa coi trọng, tập trung xây dựng văn hóa phát triển ngang tầm với kinh tế.

Trong quá trình hội nhập xây dựng và phát triển văn hóa, bên cạnh những tác động tích cực đã phát sinh nhiều vấn đề phức tạp, các mối quan hệ xã hội, gia đình có nhiều biến đổi, văn hóa truyền thống ngày càng khó khăn trong việc bảo tồn giữ gìn, việc kết hợp hài hòa giữa truyền thống và hiện đại xảy ra nhiều xung đột nhất là xung đột giữa các thế hệ về lối sống và lối sống.

Công tác đầu tư, xây dựng các thiết chế văn hóa, công tác xây dựng và phát triển văn hóa, con người

thành phố tuy đạt được một số kết quả nhưng chưa tương xứng với tầm vóc của một đô thị phát triển. Quy hoạch phát triển đô thị, phát triển kinh tế, xã hội thiếu đồng bộ với phát triển văn hóa.

Văn học, nghệ thuật còn thiếu những tác phẩm có giá trị cao về tư tưởng và nghệ thuật. Đầu tư về văn học, nghệ thuật còn hạn chế, một số công trình trọng điểm triển khai xây dựng còn chậm.

Công tác quản lý nhà nước trên lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật chưa theo kịp xu thế hội nhập, phát triển. Theo thống kê, “Hiện nay có 54 di tích cấp quốc gia và 91 di tích cấp thành phố được xếp hạng đang nằm trong tình trạng xuống cấp, một số di tích bị thay đổi công năng, tư nhân hóa” (7).

Chất lượng đội ngũ cán bộ làm công tác văn hóa nhất là cấp phường, xã, thị trấn chưa được quan tâm đúng mức, một số nơi còn bố trí kiêm nhiệm hoặc chưa được đào tạo cơ bản về chuyên môn nghiệp vụ.

Việc tổ chức tuyên truyền, học tập tư tưởng Hồ Chí Minh còn hình thức, hiệu quả chưa cao. Công tác tuyên truyền, biểu dương, nhân rộng các điển hình tiên tiến, chưa thực sự tạo sức lan tỏa trong xã hội.

Nguyễn nhân

Nhận thức của một số cấp ủy, chính quyền và cán bộ, đảng viên về vị trí, vai trò của văn hóa và nhiệm vụ xây dựng, phát triển văn hóa, con người còn chưa được coi trọng.

Công tác lãnh đạo, chỉ đạo về văn hóa còn hạn chế so với kinh tế; một số quy định trên lĩnh vực văn hóa được áp dụng chung cho cả nước chưa phù hợp với điều kiện đô thị tại thành phố.

Công tác quy hoạch, đào tạo, bố trí sửa dụng cán bộ văn hóa còn bất cập, chưa có chiến lược đào tạo, thu hút tài năng sáng tạo văn hóa nghệ thuật.

Công tác đấu tranh chống quan điểm sai trái trên lĩnh vực văn học, nghệ thuật và công tác đào tạo đội ngũ làm công tác lý luận, phê bình nhất là lực lượng trẻ còn nhiều hạn chế.

4. Giải pháp vận dụng, phát triển tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển văn hóa ở TP.HCM hiện nay

Một là, tiếp tục nâng cao nhận thức cấp ủy đảng, chính quyền các cấp về vị trí, vai trò văn hóa, phát triển văn hóa, xã hội đồng bộ với phát triển kinh tế, làm nền tảng cho thành phố phát triển bền vững. Cấp ủy đảng, chính quyền các cấp cần căn cứ chức năng nhiệm vụ, tập trung phát động các phong trào gắn với việc tuyên truyền nâng cao nhận thức của các cấp, các ngành và toàn dân về vị trí, vai trò của việc

phát triển văn hóa, xây dựng con người. Tập trung làm tốt công tác tuyên truyền, giáo dục về các giá trị văn hóa truyền thống tốt đẹp; xây dựng và nhân rộng các gương điển hình tiên tiến, từ đó đề ra mục tiêu, chỉ tiêu, nhiệm vụ về phát triển văn hóa và xây dựng con người gắn với các mục tiêu, nhiệm vụ phát triển kinh tế, xã hội; nêu cao tinh thần yêu nước, lòng tự hào dân tộc, ý thức tôn trọng pháp luật, xây dựng lối sống lành mạnh, nhân ái, nghĩa tình, khơi dậy tinh thần yêu nước, ý chí tự lực, tự cường, đoàn kết, khát vọng xây dựng đất nước, xây dựng TP.HCM phát triển phồn vinh, hạnh phúc. Cùng với đó, cần đổi mới phương thức lãnh đạo theo hướng vừa bảo đảm để văn hóa phát triển đúng định hướng chính trị, tư tưởng của Đảng, vừa bảo đảm quyền tự do, dân chủ cá nhân; khắc phục tình trạng buông lỏng quản lý, hoặc chỉ tập trung phát triển kinh tế mà ít quan tâm đến phát triển văn hóa. Theo đó, cần phải bổ sung chính sách kinh tế trong văn hóa, văn hóa trong kinh tế, xử lý hài hòa mối quan hệ giữa phát triển kinh tế và phát triển văn hóa; coi trọng xây dựng văn hóa từ trong Đảng, trong bộ máy nhà nước, mà nội dung quan trọng là học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh.

Hai là, tập trung phát triển toàn diện, đồng bộ về văn hóa, đời sống văn hóa, các thiết chế văn hóa. Thực hiện nội dung này, cần tập trung vào những nhiệm vụ trọng tâm trong Chương trình hành động thực hiện Nghị quyết Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố lần thứ XI về “Xây dựng không gian văn hóa Hồ Chí Minh”, Đề án “Chiến lược phát triển ngành Văn hóa Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2020-2035”; Đề án “Phát triển ngành Thể dục thể thao Thành phố Hồ Chí Minh đến năm 2035”; Đề án “Tổ chức Lễ hội, sự kiện văn hóa và thể thao tiêu biểu Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn từ năm 2020-2030”; Đề án “Nghiên cứu xây dựng tiêu chí đánh giá gia đình hạnh phúc ở Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn 2021-2030”. Đồng thời, tiếp tục xây dựng phong trào “Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa”, gắn với Cuộc vận động xây dựng nông thôn mới, đô thị văn minh, xây dựng nếp sống và văn hóa ứng xử nơi công cộng, rà soát các mục tiêu, chỉ tiêu cần thiết đề xuất bổ sung các chỉ tiêu về xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh, văn minh gắn liền với đấu tranh, bảo vệ những giá trị chân - thiện - mỹ, làm cho tư tưởng, đạo đức, phong cách và sự nghiệp của Chủ tịch Hồ Chí Minh thấm sâu vào từng người dân. Phát huy vai trò các Hội văn học nghệ thuật và đội ngũ văn nghệ sĩ sáng tác ra

nhiều tác phẩm văn học, nghệ thuật chủ đề “Học tập và làm theo tư tưởng, đạo đức, phong cách Hồ Chí Minh”, các tác phẩm có giá trị văn hóa cao về kết quả công cuộc đổi mới, phát triển của thành phố, góp phần hình thành không gian văn hóa Hồ Chí Minh.

Ba là, phát triển toàn diện và đồng bộ lĩnh vực văn hóa, nâng cao chất lượng, hiệu quả các hoạt động văn hóa, phát triển nguồn lực con người đáp ứng yêu cầu phát triển của TP.HCM trong tình hình mới. Tập trung đổi mới, nâng cao hiệu lực, hiệu quả quản lý nhà nước về văn hóa trong điều kiện phát triển kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế và sự bùng nổ của công nghệ thông tin và truyền thông. Đẩy nhanh việc thể chế hóa, cụ thể hóa các quan điểm, đường lối của Đảng về văn hóa, đồng thời chú trọng việc nghiên cứu, sưu tầm, phục dựng, phổ biến, khai thác, phát huy giá trị di sản văn hóa phục vụ phát triển kinh tế, du lịch, dịch vụ, làm tốt công tác giới thiệu, quảng bá tiềm năng di sản văn hóa và con người của TP.HCM. Đồng thời, cần tiếp tục hoàn thiện hệ thống các thiết chế văn hóa, đổi mới nội dung, phương thức hoạt động, đa dạng hóa các loại hình hoạt động văn hóa - nghệ thuật nhằm đáp ứng nhu cầu hưởng thụ văn hóa của nhân dân. Ngoài ra, cần nghiên cứu xây dựng cơ chế, chính sách cho công tác đào tạo, bồi dưỡng, phát triển năng khiếu, tài năng văn học nghệ thuật, thể dục thể thao; đồng thời cần quy hoạch, tuyển chọn đội ngũ cán bộ văn hóa, lực lượng nghệ sĩ, diễn viên có đủ năng lực, phẩm chất, tâm huyết, đáp ứng yêu cầu nhiệm vụ. Khuyến khích mở các chuyên ngành đào tạo các môn nghệ thuật đỉnh cao, nghệ thuật truyền thống đặc thù của vùng đất Nam Bộ như cải lương, đờn ca tài tử, hát bội. Mời các nghệ sĩ nhân dân, nghệ nhân tham gia giảng dạy các bộ môn nghệ thuật đặc thù tại các trường đào tạo về văn hóa, nghệ thuật và có chính sách phát hiện, bồi dưỡng, sử dụng, đãi ngộ, tôn vinh cán bộ trong lĩnh vực văn hóa, nghệ thuật; trọng dụng người có tài, có đức.

Bốn là, rà soát xây dựng các cơ chế chính sách, tăng cường các nguồn lực cho văn hóa, xây dựng môi trường văn hóa lành mạnh. TP.HCM cần đảm bảo đầu tư cho phát triển văn hóa tương xứng với mức tăng trưởng kinh tế và bảo đảm phát triển có trọng tâm, trọng điểm, nâng cao hiệu quả sử dụng sau đầu tư. Có kế hoạch tiếp tục đầu tư một số thiết chế văn hóa lớn, tiêu biểu, hiện đại gắn với các khu vực có điều kiện phát triển dịch vụ, du lịch. Quy hoạch quỹ đất để phát triển sự nghiệp văn hóa, thể dục thể thao. Kiến nghị và bổ sung các cơ chế, chính sách về văn

hóa còn thiếu nhằm cải thiện điều kiện kinh doanh sản phẩm, dịch vụ văn hóa, các chính sách ưu đãi về vốn, thuế, đất đai cho phát triển văn hóa, thể thao, du lịch. Đồng thời, tạo hành lang pháp lý thông thoáng, nhanh gọn giúp các tổ chức, doanh nghiệp và nhân dân tham gia vào các hoạt động văn hóa. Cần rà soát loại bỏ các văn bản quy phạm pháp luật do thành phố ban hành nhưng không còn phù hợp với quy định chung của nhà nước và tình hình thực tế tại địa phương. Đẩy mạnh thực hiện các chính sách xã hội hóa, thu hút mọi nguồn lực xã hội đầu tư cho phát triển sự nghiệp văn hóa, duy trì hoạt động thường xuyên của hệ thống thiết chế văn hóa, tổ chức tốt đời sống văn hóa cho nhân dân. Xây dựng cơ chế phối hợp chỉ đạo, kiểm tra giám sát giữa các sở, ngành liên quan, đẩy mạnh các hoạt động thanh tra, kiểm tra, kịp thời chấn chỉnh, đưa các hoạt động văn hóa, kinh doanh dịch vụ văn hóa đúng quy định, góp phần tạo ra môi trường văn hóa lành mạnh. Ngoài ra, cũng cần đẩy mạnh nghiên cứu lý luận, tổng kết thực tiễn để nâng cao khả năng dự báo và định hướng phát triển văn hóa phù hợp với xu thế phát triển của thế giới và bối cảnh mới của Việt Nam hiện nay ■

P.V.X

1. *Hồ Chí Minh toàn tập*, tập 7, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2011, tr.246.

2. Nguyễn Phú Trọng, *Ra sức xây dựng, giữ gìn và phát huy những giá trị đặc sắc của nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc*, Tạp chí Cộng sản, 12-2021, tr.7.

3. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội năm 1991* (bổ sung, phát triển năm 2011).

4. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII*, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2016, tr.123.

5. Đảng Cộng sản Việt Nam, *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII*, tập I, Nxb Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, tr.110.

6. Việt Hùng, *TP Hồ Chí Minh: hành trình 50 năm xây dựng và phát triển*, kinhtedothi.vn, 20-4-2025.

7. Thành ủy TP.HCM, *Báo cáo tổng kết 10 năm thực hiện Nghị quyết số 33-NQ/TW của Ban Chấp hành Trung ương Đảng (khóa XI) về xây dựng và phát triển văn hóa, con người Việt Nam đáp ứng yêu cầu phát triển bền vững đất nước*, 2024.

Ngày Tòa soạn nhận bài: 16-3-2025; Ngày phân biện, đánh giá, sửa chữa: 2-4-2025; Ngày duyệt đăng: 20-4-2025.